Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. lapkričio 28 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 80/987/EEB — Direktyva 2002/74/EB — Darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam — Garantijų institucijos — Garantijų institucijų mokėjimo įsipareigojimo ribojimas — Reikalaujamos su darbo užmokesčiu susijusios sumos, kurios tapo mokėtinos anksčiau nei per šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pareiškimo“

Byloje C-309/12

dėl *Tribunal Central Administrativo Norte* (Portugalija) 2012 m. kovo 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. birželio 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Maria Albertina Gomes Viana Novo,

Ezequiel Martins Dias,

Gabriel Inácio da Silva Fontes,

Marcelino Jorge dos Santos Simões,

Manuel Dourado Eusébio,

Alberto Martins Mineiro,

Armindo Gomes de Faria,

José Fontes Cambas,

Alberto Martins do Alto,

José Manuel Silva Correia,

Marilde Marisa Moreira Marques Moita,

José Rodrigues Salgado Almeida,

Carlos Manuel Sousa Oliveira,

Manuel da Costa Moreira,

Paulo da Costa Moreira,

* Proceso kalba: portugalų.

José Manuel Serra da Fonseca,

Ademar Daniel Lourenço Dias,

Ana Mafalda Azevedo Martins Ferreira

prieš

Fundo de Garantia Salarial IP

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas T. von Danwitz, teisėjai E. Juhász (pranešėjas), A. Rosas, D. Šváby ir C. Vajda,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. gegužės 15 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— M. A. Gomes Viana ir kt., atstovaujamų *advogado* J. Trocado da Costa,

— *Fundo de Garantia Salarial IP*, atstovaujamo *advogada* J. Pereira,

— Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Inez Fernandes ir J. Quintela Coelho,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Möller,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Afonso ir J. Enegren,

susipažinęs su 2013 m. birželio 20 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyvos 80/987/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam, suderinimo (OL L 283, p. 23, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 217) (toliau – pirminė Direktyvos 80/987 redakcija), iš dalies pakeistos 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/74/EB (OL L 270, p. 10, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 261; toliau – iš dalies pakeista Direktyva 80/987), 4 ir 10 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant M. A. Gomes Viana Novo ir 17 kitų asmenų (toliau visi kartu – Gomes Viana Novo ir kt.) ir *Fundo de Garantía Salarial IP* (Darbo užmokesčio garantijų fondas, toliau - FGS) ginčą dėl ieškovų pagrindinėje byloje su darbo užmokesčiu susijusių reikalavimų jų buvusiam ir šiuo metu nemokiam darbdaviui, kuriuos turėtų patenkinti šis fondas.

Teisinis pagrindas

Europos Sąjungos teisė

3 Pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos 3 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„1. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, užtikrintų darbdavio neapmokėtų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių ir susijusių su darbo užmokesčiu už laikotarpį iki nustatytos datos, apmokėjimą.

2. Valstybių narių pasirinkimu 1 dalyje nurodyta data gali būti:

— darbdavio nemokumo pradžios data arba

— pranešimo atitinkamam darbuotojui apie jo atleidimą iš darbo dėl darbdavio nemokumo data, arba

— darbdavio nemokumo pradžios data arba data, kai su atitinkamu darbuotoju nutraukiama darbo sutartis arba darbo santykiai dėl darbdavio nemokumo.“

4 Pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos 4 straipsnyje buvo įtvirtinta:

„1. Valstybės narės turi teisę apriboti 3 straipsnyje nurodytų garantijų institucijų mokėjimo įsipareigojimus.

2. Jeigu valstybės narės pasinaudoja 1 dalyje nurodyta galimybe, jos turi:

— 3 straipsnio 2 dalies pirmoje įtraukoje minimu atveju užtikrinti, kad būtų patenkinti reikalavimai, susiję su darbo užmokesčiu už paskutinius tris mėnesius pagal darbo sutartį arba darbo santykius, buvusius šešis mėnesius iki darbdavio nemokumo pradžios,

— 3 straipsnio 2 dalies antroje įtraukoje minimu atveju užtikrinti, kad būtų patenkinti reikalavimai, susiję su darbo užmokesčiu už paskutinius tris mėnesius pagal darbo sutartį arba darbo santykius, kurie tęsėsi iki pranešimo įteikimo atitinkamam darbuotojui apie jo atleidimą iš darbo dėl darbdavio nemokumo datos,

— 3 straipsnio 2 dalies trečioje įtraukoje minimu atveju užtikrinti, kad būtų patenkinti reikalavimai, susiję su darbo užmokesčiu už paskutinius 18 mėnesių pagal darbo sutartį arba darbo santykius, kurie tęsėsi iki darbdavio nemokumo pradžios arba iki datos, kai su atitinkamu darbuotoju nutraukiama darbo sutartis arba darbo santykiai dėl darbdavio nemokumo. Šiuo atveju valstybės narės gali apriboti mokėjimo įsipareigojimus įpareigojant atitinkamai sumokėti už aštuonių savaičių laikotarpį arba už kelis trumpesnius laikotarpius, kurių bendra trukmė yra aštuonios savaitės.“

5 Pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos 3 ir 4 straipsniai buvo iš dalies pakeisti Direktyva 2002/74. Pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalį valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, siekdamos iki 2005 m. spalio 8 d. įgyvendinti šią direktyvą, ir taiko šias nuostatas bet kuriai darbdavio nemokumo būklei, atsiradusiai po šių nuostatų įsigaliojimo dienos.

6 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL L 283, p. 36), iš dalies pakeista Direktyva 80/987, buvo kodifikuota ir panaikinta. Tačiau turint omenyje datą, kai Gomes Viana Novo ir kt. darbdavys tapo nemokus, reikia taikyti būtent šią direktyvą.

7 Iš dalies pakeistos Direktyvos 80/987 3 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos, laikantis 4 straipsnio reikalavimų, užtikrintų darbuotojams nesumokėtų reikalavimų, kylančių dėl darbo sutarčių ar darbo santykių, patenkinimą, įskaitant, jeigu numatyta nacionalinės teisės aktais, išeitines išmokas dėl nutrauktų darbo santykių.

Reikalavimai, kuriuos perėmė garantijų institucija, yra neapmokėti su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai už laikotarpį iki valstybių narių nustatytos datos ir (arba), kai kuriais atvejais, po jos.“

8 Šios direktyvos 4 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės turi teisę apriboti 3 straipsnyje nurodytų garantijų institucijų atsakomybę [mokėjimo įsipareigojimą].

2. Jeigu valstybės narės pasinaudoja 1 dalyje nurodyta galimybe, jos nurodo laikotarpio, už kurį garantijų institucija turi patenkinti neapmokėtus reikalavimus, trukmę. Tačiau jis negali būti trumpesnis nei laikotarpis, apimantis paskutinių trijų mėnesių darbo santykių iki ir (arba) po 3 straipsnyje nurodytos datos darbo užmokestį. Valstybės narės šį minimalų trijų mėnesių laikotarpį gali įskaityti į atskaitinį laikotarpį, kuris būtų ne trumpesnis kaip šeši mėnesiai.

Valstybės narės, kurių atskaitinis laikotarpis ne trumpesnis kaip 18 mėnesių, gali iki aštuonių savaičių sutrumpinti laikotarpį, už kurį garantijų institucija turi patenkinti neapmokėtus reikalavimus. Tokiu atveju apskaičiuojant minimalų laikotarpį remiamasi tais laikotarpiais, kurie yra palankiausi darbuotojui.

3. Be to, valstybės narės gali nustatyti maksimalų garantijų institucijos mokėjimų dydį. Šis dydis negali būti mažesnis už tą, kuris socialiniu atžvilgiu atitinka šioje direktyvoje nustatytą socialinį tikslą.

Jeigu valstybės narės pasinaudoja šia galimybe, jos apie metodus, taikomus maksimaliam dydžiui nustatyti, praneša Komisijai.“

Portugalijos teisė

9 2003 m. rugpjūčio 27 d. Įstatymo Nr. 99/2003 dėl Darbo kodekso patvirtinimo 380 straipsnio redakcijos, taikytinos pagrindinėje byloje, skirsnyje „Sumokėjimo garantija“ numatyta:

„Darbuotojų reikalaujamų sumų dėl darbo sutarties ir jos nesilaikymo ar nutraukimo, kurių darbdavys negali patenkinti dėl nemokumo ar sunkios ekonominės padėties, sumokėjimą užtikrina ir prisiima [FGS], kaip numatyta specialiuose teisės aktuose.“

10 2004 m. liepos 29 d. Įstatymu Nr. 35/2004 nustatytos FGS veiklos ribos. 317 straipsnyje numatyta, kad šis fondas „garantuoja, jeigu to nepadaro darbdavys, reikalaujamų sumų dėl darbo sutarties ir jos nesilaikymo ar nutraukimo sumokėjimą, kaip tai numatyta paskesniuose straipsniuose“.

11 Šio įstatymo 318 straipsnyje, kuriame apibrėžiami atvejai, kuriais taikoma garantija, numatyta:

„1. [FGS] užtikrina pirmesniame straipsnyje nurodytų reikalaujamų sumų sumokėjimą tais atvejais, kai teismas pripažino darbdavį nemokiu.

2. [FGS] taip pat užtikrina pirmesnėje dalyje nurodytų reikalaujamų sumų sumokėjimą, jeigu buvo pradėta 1998 m. spalio 20 d. Dekrete įstatyme Nr. 316/98 numatyta taikinimo procedūra.

3. Nepažeidžiant pirmesnės šio straipsnio dalies, jeigu taikinimo procedūra netęsiama dėl atmesto prašymo ar nutraukimo, kaip numatyta 1998 m. spalio 20 d. Dekreto įstatymo Nr. 316/98 4 ir 9 straipsniuose, ir įmonės darbuotojai pareikalavo sumokėti [FGS] reikalaujamas padengti sumas, šis fondas turi kreiptis į teismą dėl įmonės pripažinimo nemokia.

4. Kad būtų taikomos pirmesnių dalių nuostatos, kai aptariamos įmonės yra įdarbinusios darbuotojus, [FGS] turi būti informuojamas:

a) teismų apie prašymą dėl specialios nemokumo ir jo pripažinimo procedūros;

b) Pagalbos mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir investicijoms instituto (*Instituto de Apoio às Pequenas e Médias Empresas e ao Investimento*, IAPMEI) apie prašymą dėl taikinimo procedūros, jo atmetimą arba procedūros nutraukimą.“

12 Minėto įstatymo 319 straipsnyje tenkintini reikalavimai apibrėžiami taip:

„1. [FGS] užtikrina 317 straipsnyje numatytų reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos per šešis mėnesius iki ieškinio pareiškimo arba pirmesniame straipsnyje nurodyto prašymo pateikimo, sumokėjimą.

2. Jeigu nėra reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos per pirmesnėje dalyje nurodytą referencinį laikotarpį, arba jeigu jos yra mažesnės už paskesnio straipsnio 1 dalyje nurodytą maksimalią ribą, [FGS] iki šios ribos užtikrina reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos po minėto referencinio laikotarpio, sumokėjimą.

3. [FGS] užtikrina tik tų reikalaujamų sumų sumokėjimą, kurias padengti pareikalauta mažiausiai prieš tris mėnesius iki jų atitinkamo senaties termino suėjimo.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

13 2003 m. balandžio mėn. Gomes Viana Novo ir kt. darbdavys nustojo mokėti jiems atlyginimą, todėl 2003 m. rugsėjo 15 d. jie nutraukė savo darbo sutartis, nes turėjo tokią teisę pagal šioje srityje taikomus teisės aktus. 2004 m. vasario 10 d. Gomes Viana Novo ir kt. kreipėsi į *Tribunal de trabalho de Barcelos* (Barcelos darbo teismas), kad būtų nustatytas jų su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų dydis ir išduotas vykdomasis raštas dėl šių sumų išieškojimo. Jų prašymas buvo patenkintas.

14 Kadangi įmonės turto nepakako šiems reikalavimams patenkinti, 2005 m. lapkričio 28 d. Gomes Viana Novo ir kt. kreipėsi į *Tribunal de comércio de Vila Nova de Gaia* (Vila Nova de Gajos komercinis teismas) su prašymu pradėti minėto darbdavio pripažinimo nemokiu procedūrą. Pripažinus jį nemokiu, buvo pareikšti su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai.

15 2006 m. liepos 26 d. Gomes Viana Novo ir kt. kreipėsi į FGS dėl savo reikalavimų patenkinimo. 2006 m. gruodžio 21 ir 26 d. nutarimais FGS pirmininkas atmetė šiuos prašymus tuo pagrindu, kad reikalaujamos sumos tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki procedūros dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pradžios, t. y. iki Įstatymo Nr. 35/2004 319 straipsnio 1 dalyje numatyto referencinio laikotarpio pradžios.

16 2010 m. kovo 18 d. sprendimu *Tribunal administrativo e fiscal do Porto* (Porto mokesčių ir administracinis teismas) atmetė Gomes Viana Novo ir kt. pateiktą skundą dėl šių nutarimų pripažinimo negaliojančiais. Šį sprendimą dėl atmetimo jie apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

17 Būtent šiomis aplinkybėmis *Tribunal Central Administrativo Norte* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Sąjungos teisė, būtent dėl su darbo užmokesčiu susijusių reikalavimų užtikrinimo darbdaviui tapus nemokiam, ypač [iš dalies pakeistos] Direktyvos [80/987] 4 ir 10 straipsniai, turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią užtikrinamas tik reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos [per] paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio nemokumo pareiškimo, sumokėjimas, nors darbuotojai pastarajam pareiškė ieškinį darbo teisme siekdami, kad šis nustatytų nesumokėtų sumų dydį ir išduotų vykdomąjį raštą dėl šių sumų išieškojimo?“

Dėl prejudicinio klausimo

18 Prašymą priimti pateikęs teismas iš esmės klausia, ar iš dalies pakeista Direktyva 80/987 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiama nacionalinės teisės norma, pagal kurią neužtikrinamas su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pateikimo, sumokėjimas, net jei iki šio šešių mėnesių laikotarpio pradžios darbuotojai pareiškė savo darbdaviui ieškinį teisme siekdami, kad šis nustatytų šių reikalaujamų sumų dydį ir išduotų vykdomąjį raštą dėl jų išieškojimo.

19 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad FGS atsisakė sumokėti Gomes Viana Novo ir kt. reikalaujamas sumas, nes jos tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pareiškimo datos, kuri nacionalinės teisės aktais, kuriais perkelta iš dalies pakeista Direktyva 80/987, laikoma data, nuo kurios turi būti skaičiuojamas jos 3 straipsnio antroje pastraipoje ir 4 straipsnio 2 dalyje numatytas referencinis laikotarpis.

20 Ir pirminėje, ir iš dalies pakeistoje Direktyvos 80/987 redakcijose siekiama užtikrinti minimalią visų darbuotojų apsaugą Europos Sąjungos lygiu darbdaviui tapus nemokiam, patenkinant nepatenkintus reikalavimus, kylančius iš darbo sutarčių ar darbo santykių ir susijusius su darbo užmokesčiu už konkretų laikotarpį (žr. 2004 m. kovo 4 d. Sprendimo *Barsotti ir kt.*, C-19/01, C-50/01 ir C-84/01, Rink. p. I-2005, 35 punktą; 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Visciano*, C-69/08, Rink. p. I-6741, 27 punktą ir 2011 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *van Ardennen*, C-435/10, Rink. p. I-11705, 27 punktą).

21 Būtent dėl to iš dalies pakeistos Direktyvos 80/987 3 straipsniu valstybės narės įpareigojamos imtis priemonių, būtinų užtikrinti, kad garantijų institucijos garantuotų pagal darbo sutartį dirbantiems darbuotojams minėtų nepatenkintų reikalavimų patenkinimą.

22 Tačiau tiek pirmine Direktyvos 80/987 redakcija, tiek iš dalies pakeista Direktyva 80/987 valstybėms narėms suteikiama galimybė riboti mokėjimo įsipareigojimą nustatant referencinį arba garantinį laikotarpį ir (arba) nustatant maksimalų mokėjimų dydį.

23 Šiuo klausimu iš Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl tam tikrų Direktyvos 2008/94/EB (kurios 3 ir 4 straipsniai iš esmės atitinka iš dalies pakeistos Direktyvos 80/987 straipsnius) nuostatų įgyvendinimo ir taikymo [COM (2011) 84 galutinis] 3 punkto matyti, kad daug valstybių narių pasinaudojo šia galimybe apriboti savo mokėjimo įsipareigojimą laiko atžvilgiu ir (arba) nustatė maksimalų mokėjimų dydį.

24 Pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos 3 straipsnyje buvo numatyta valstybių narių teisė iš kelių galimybių pasirinkti datą, iki kurios nesumokėti atlyginimai būtų užtikrinami. Būtent atsižvelgiant į tokį pasirinkimą, minėtos direktyvos 4 straipsnio 2 dalyje buvo apibrėžti nepatenkinti reikalavimai, kuriuos garantijos įsipareigojimas bet kuriuo atveju turėjo apimti, jei valstybė narė, taikydama šio straipsnio 1 dalį, nusprendžia apriboti šį mokėjimo įsipareigojimą (šiuo klausimu žr. 1997 m. liepos 10 d. Sprendimo *Maso ir kt.*, C-373/95, Rink. p. I-4051, 47 punktą).

25 Direktyva 2002/74 padarytais pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos 3 straipsnio pakeitimais buvo panaikinta nuoroda į tris datas, kuri šiame straipsnyje iš pradžių buvo numatyta, ir įtvirtinta, kad nuo šiol pagal šios nuostatos antrą pastraipą valstybės narės gali laisvai nustatyti datą, iki kurios ir (arba) kai kuriais atvejais po kurios prasideda laikotarpis, per kurį garantijos institucija padengia reikalaujamas nesumokėtiems atlyginimams prilygstančias sumas (šiuo klausimu žr. 2013 m. balandžio 18 d. Sprendimo *Mustafa*, C-247/12, 39–41 punktus).

26 Pagal pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos 4 straipsnio 1 ir 2 dalis, jei valstybės narės ketino pasinaudoti galimybe apriboti institucijos garantiją, jos galėjo įtraukti minimalią trijų mėnesių garantiją į šešių mėnesių laikotarpį, einantį prieš referencinę datą. Įsigaliojus Direktyva 2002/74 padarytiems pirminės Direktyvos 80/987 redakcijos pakeitimams galima net numatyti, kad šis laikotarpis eitų po minėtos referencinės datos. Valstybės narės taip pat turi galimybę numatyti minimalią garantiją už aštuonias savaites su sąlyga, kad šis aštuonių savaičių laikotarpis patenka į ilgesnį, mažiausiai aštuoniolikos mėnesių, referencinį laikotarpį.

27 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad iš dalies pakeista Direktyva 80/987 nedraudžiama, kad valstybė narė kaip datą, nuo kurios pradedamas skaičiuoti referencinis laikotarpis, nustatytų ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pareiškimo datą. Be to, jei valstybė narė nusprendžia pasinaudoti galimybe apriboti garantiją ir nustatyti referencinį laikotarpį, ji gali pasirinkti nustatyti tik šešių mėnesių referencinį laikotarpį, jeigu užtikrina atlyginimo sumokėjimą už tris paskutinius darbo santykių mėnesius.

28 Atsižvelgiant į tai, kad pagrindinėje byloje nacionalinės teisės norma garantuojamas atlyginimas už tris paskutinius darbo santykių mėnesius, reikia konstatuoti, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas, priimdamas nuostatas, kuriose numatyta, jog FGS užtikrina su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pareiškimo, o tam tikromis aplinkybėmis net ir po šios datos, sumokėjimą, gali pasinaudoti iš dalies pakeistos Direktyvos 80/987 3 ir 4 straipsniuose jam numatyta galimybe apriboti garantijos institucijų įsipareigojimą.

29 Kaip matyti iš šio sprendimo 20 punkte minėtos Teisingumo Teismo praktikos, iš dalies pakeistoje Direktyvoje 80/987 numatyta tik minimali darbuotojų apsauga jų darbdaviui tapus nemokiam. Nuostatos dėl valstybėms narėms suteiktos galimybės apriboti savo garantiją rodo, kad iš dalies pakeista Direktyva 80/987 įtvirtinta sistema atsižvelgiama į šių valstybių finansinius pajėgumus ir siekiama užtikrinti jų garantijų institucijų finansinę pusiausvyrą.

30 Tai, be kita ko, patvirtina valstybėms narėms suteikta galimybė trumpinti garantijos laikotarpį, jei minimalus referencinis laikotarpis pratęstas, kaip numatyta pagal iš dalies pakeistos Direktyvos 80/987 4 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą, taip pat galimybė nustatyti maksimalų mokėjimų dydį pagal šios direktyvos 4 straipsnio 3 dalį.

31 Reikia pažymėti, kad iš dalies pakeistos Direktyvos 80/987 4 straipsnyje numatyti atvejai, kai leidžiama riboti garantijų institucijų mokėjimo įsipareigojimą, turi būti aiškinami siaurai (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *van Ardennen* 34 punktą).

32 Tačiau dėl siauro šių atvejų aiškinimo neturi netekti prasmės aiškiai numatyta valstybių narių galimybė apriboti minėtą mokėjimo įsipareigojimą.

33 Reikia konstatuoti, kad taip būtų, jei iš dalies pakeista Direktyva 80/987 būtų aiškinama taip, jog ja draudžiama nacionalinės teisės norma, kuria užtikrinamas su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pareiškimo, sumokėjimas.

34 Be to, reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 20 punkte minėtos Teisingumo Teismo praktikos, Direktyva 80/987 siekiama užtikrinti darbuotojų apsaugą jų darbdaviui tapus nemokiam. Remiantis tuo, darytina išvada, kad pagal šia direktyva įtvirtintą sistemą reikalaujama nemokumo ir nesumokėtų su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų ryšio.

35 Tačiau atsižvelgiant į Teisingumo Teismui pateiktą bylos medžiagą matyti, kad pagrindinėje byloje tokio ryšio nėra.

36 Iš tikrųjų, nors šioje byloje nagrinėjami su darbo užmokesčiu susiję reikalavimai atsirado dėl to, kad Gomes Viana Novo ir kt. darbdavys nuo 2003 m. balandžio mėn. nustojo mokėti jiems atlyginimus ir dėl šio nemokėjimo nuo 2003 m. rugsėjo mėn. jie nutraukė savo darbo sutartis, kiti to paties darbdavio darbuotojai 2004-2006 m. toliau gavo atlyginimus ir tik 2006 m. gegužės mėn. šių darbuotojų sutartys buvo nutrauktos dėl jų darbdavio nemokumo. Taigi, nors ir buvo vėluojama mokėti atlyginimus, darbdavys dar kelerius metus po to, kai buvo nutrauktos Gomes Viana Novo ir kt. sutartys, išsaugojo nemažai savo personalo ir mokėjo atlyginimus.

37 Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti, jog iš dalies pakeista Direktyva 80/987 turi būti aiškinama taip, kad ja nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria neužtikrinamos su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pateikimo, sumokėjimas, net jei iki šio šešių mėnesių laikotarpio pradžios darbuotojai pareiškė savo darbdaviui ieškinį teisme siekdami, kad jis nustatytų reikalaujamų sumų dydį ir išduotų vykdomąjį raštą dėl jų išieškojimo.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

38 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1980 m. spalio 20 d. Tarybos direktyva 80/987/EEB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam, iš dalies pakeista 2002 m. rugsėjo 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/74/EB, turi būti aiškinama taip, kad ja nedraudžiama nacionalinės teisės norma, kuria neužtikrinamas su darbo užmokesčiu susijusių reikalaujamų sumų, kurios tapo mokėtinos anksčiau nei per paskutinius šešis mėnesius iki ieškinio dėl darbdavio pripažinimo nemokiu pateikimo, sumokėjimas, net jei iki šio šešių mėnesių laikotarpio pradžios darbuotojai pareiškė savo darbdaviui ieškinį teisme siekdami, kad jis nustatytų reikalaujamų sumų dydį ir išduotų vykdomąjį raštą dėl jų išieškojimo.

Parašai.